

2022/2047(INI)

13.10.2022

СТАНОВИЩЕ

на комисията по външни работи

на вниманието на комисията по култура и образование

относно изпълнението на новата европейска програма за култура и стратегията на ЕС за международните културни отношения (2022/2047(INI))

Докладчик по становище: Начо Санчес Амор

PA_NonLeg

ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Комисията по външни работи приканва водещата комисия по култура и образование да включи в предложението за резолюция, което ще приеме, следните предложения:

- като взе предвид Конвенцията на ЮНЕСКО от 2005 г. за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване,
- като взе предвид Заключенията на Съвета от 23 май 2018 г. относно необходимостта от извеждането на преден план на културното наследство в политиките на ЕС¹,
- като взе предвид заключенията на Съвета от 21 декември 2018 г. относно работния план за културата за периода 2019 – 2022 г.²,
- като взе предвид член 8, параграф 2 от Римския статут на международния наказателен съд,
- като взе предвид Конвенцията от Никозия относно престъпленията срещу културните ценности,
- като взе предвид съвместното съобщение на Комисията и на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 8 юни 2016 г., озаглавено „Към стратегия на ЕС за международните културни отношения“ (JOIN(2016)0029),
- като взе предвид член 167, параграфи 3 и 4 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС),
- като взе предвид документа, озаглавен „Обща визия, общи действия: по-силна Европа – Глобална стратегия за външната политика и политиката на сигурност на Европейския съюз“, представен от заместник-председателя на Комисията/върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност на 28 юни 2016 г.,
- като взе предвид заключенията на Съвета от 22 януари 2018 г. относно интегриран подход към външните конфликти и кризи,
- като взе предвид заключенията на Съвета от 7 юни 2019 г. относно стратегически подход на ЕС към международните културни отношения и рамка за действие³,
- като взе предвид заключенията на Съвета от 21 юни 2021 г. относно подхода на ЕС към културното наследство в конфликти и кризи,
- като взе предвид своята резолюция от 5 юли 2017 г. относно „Към стратегия на

¹ ОВ С 196, 19.9.2018 г., стр. 20.

² ОВ С 460, 19.9.2018 г., стр. 12.

³ ОВ С 192, 7.6.2019 г., стр. 6.

ЕС за международните културни отношения“⁴,

- като взе предвид своите резолюции от 28 април 2015 г. относно унищожаването на културни обекти, извършвано от ИДИЛ/Даиш⁵, и от 10 март 2022 г. относно унищожаването на културното наследство в Нагорни Карабах⁶,
 - като взе предвид съвместните насоки на Европейската служба за външна дейност и националните културни институти на ЕС, публикувани през януари 2021 г.,
 - като взе предвид подготвителното действие под надслов „Културата в областта на външните отношения на ЕС“ и препоръките в него,
 - като взе предвид плана за действие на ЕС срещу трафика на културни ценности,
 - като взе предвид резолюция CM/Res(2010)53, приета от Съвета на Европа, за установяване на разширено частично споразумение с цел създаване на условия за по-тясно сътрудничество във връзка с културните маршрути,
- A. като има предвид, че културата има голям потенциал за популяризиране на хуманистичните ценности на ЕС, за укрепване на неговата идентичност и допринасяне за изпълнението на неговите цели в световен мащаб;
- Б. като има предвид, че културата е основен фактор за справяне с основните глобални предизвикателства и ако бъде замислена като свободен поток „отдолу нагоре“ от идеи и творби, е също така основен инструмент за мир и предотвратяване на конфликти и ресурс за стабилност и възстановяване във всеки нестабилен контекст;
- В. като има предвид, че културата е един от най-ценните двигатели на социалното сближаване, межкултурните срещи и устойчивото социално, икономическо и човешко развитие и може да насърчи взаимното разбиране между народите и нациите по света;
- Г. като има предвид, че културата е дълбоко вкоренена в местните реалности и представлява ключов фактор за обществените и личните връзки в много от държавите и регионите, партньори на ЕС, включително в Африка, Латинска Америка, Азия и източното и южното съседство на ЕС; като има предвид, че развиването на задълбочено разбиране на тези реалности и пълното им отчитане би могло да допринесе за засилване на широкообхватността и справедливостта на партньорствата на ЕС и за повишаване на цялостната ефективност на външната дейност на ЕС;
- Д. като има предвид, че културното многообразие играе важна роля за насърчаването на правата на човека, предотвратяването на конфликти, помирението и борбата срещу екстремизма; като има предвид, че усилията на ЕС за укрепване на международните културни отношения и културната дипломация следва да бъдат

⁴ ОВ С 334, 19.9.2018 г., стр. 112.

⁵ ОВ С 346, 21.9.2016 г., стр. 55.

⁶ ОВ С 347, 9.9.2022 г., стр. 198.

насочени към ценности като солидарност и братство, като включват участници на всички равнища на публичните институции, гражданското общество;

- Е. като има предвид, че диаспората на трети държави в ЕС и европейската диаспора в трети държави могат да бъдат важни участници в укрепването на културните отношения между ЕС и други държави;
- Ж. като има предвид, че през 1993 г. ЕС създаде специална система, известна като „културно изключение“, за да защити културните стоки и услуги от правилата за свободна търговия, тъй като културата не следва да се разглежда като търговска стока и не следва да бъде предмет на пазарни нужди;
- З. като има предвид, че ясно насочените ресурси за международни културни отношения биха подобрили значително тяхната способност за пълноценно развитие;
- И. като има предвид, че межкултурните отношения на ЕС са ценен елемент от дипломатическия инструментариум;
- Й. като има предвид, че ЕС трябва да поддържа международни културни отношения, като използва свои собствени инструменти, за да изгражда културния образ на ЕС в световен мащаб и да допълва дейността на културните институти на държавите членки в чужбина, както и да гарантира наличието на достатъчно ресурси и средства за постигането на тази цел;
- К. като има предвид, че член 167, параграф 3 от ДФЕС предвижда, че „Съюзът и държавите членки подкрепят сътрудничеството с трети страни и компетентни международни организации в сферата на културата и в частност със Съвета на Европа“;
- Л. като има предвид, че нелибералните и авторитарните режими се опитват да дефинират наново международните правила и ценности, като оспорват тяхната универсалност и твърдят, че ЕС ги използва като оръжие за разгръщане на културна хегемония; като има предвид, че такива режими се опитват да класифицират ЕС като неоколониален участник в техния глобален дебат; като има предвид, че действията на тези режими имат широкообхватно въздействие в световен мащаб и имат за цел да предефинират международните правила и многостранното сътрудничество; като има предвид, че такива режими, под претекст на културно сътрудничество, се стремят към операции по оказване на влияние, за да формират или да дезориентират европейския обществен дебат, да подкопават европейските демократични ценности и да се представят в положителна светлина; като има предвид, че пътуването до авторитарни държави с цел разработване на културни проекти може да изложи заинтересованите лица в областта на културата на зловредно влияние; като има предвид, че за да се води борба с твърденията на такива режими, е необходимо ЕС да продължи да инвестира в стратегически кампании за комуникация и видимост с цел насърчаване на споделените ценности и културното наследство;
- М. като има предвид, че в контекста на конфликти и войни по целия свят се извършват нападения срещу културното наследство; като има предвид, че това

унищожаване на културно наследство прави общностите по-уязвими и ограничава упражняването на правото им на свобода на убежденията, на мисълта и на изразяване; като има предвид, че умишлените нападения срещу културното наследство в хода на въоръжени конфликти се считат за военни престъпления съгласно международното право;

1. признава усилията, които полагат Комисията и Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) за прилагане на съвместното съобщение „Към стратегия на ЕС за международните културни отношения“, като демонстрират добавената стойност на ЕС и насърчават културното сътрудничество с държавите партньори, както и усилията за разработване на по-тесен модел за сътрудничество с държавите членки, националните културни институти на държавите от ЕС (EUNIC), частните и публичните оператори от ЕС и държавите – негови партньори;
2. насърчава Комисията и ЕСВД да вземат предвид добавената стойност от участието на организациите на гражданското общество в усилията за насърчаване на международните отношения на ЕС в областта на културата, както и да стимулират ефективното участие на тези участници в това отношение
3. подчертава необходимостта от засилване на полезните взаимодействия и взаимно допълване между действията, предприети от ЕС и неговите държави членки в трети държави, включително чрез техните дипломатически и консулски представителства и мрежата EUNIC;
4. настоятелно призовава държавите членки, Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност да полагат повече усилия за постигане на общи позиции на ЕС в многостранни форуми и мрежи и когато е целесъобразно, да говорят с един глас по въпросите, които оказват въздействие върху международните културни отношения;
5. призовава Съвета, ЕСВД и Комисията да интегрират културата като стратегически стълб във всички области на политиката на ЕС в сферата на външната дейност; подкрепя включването на културата във всички съществуващи и бъдещи двустранни и многостранни споразумения, при надлежно зачитане на ангажиментите, поети в рамките на Конвенцията на ЮНЕСКО за културното многообразие; насърчава държавите членки да включат международните културни отношения в редовните си доклади за външната политика
6. подчертава, че европейската култура би могла да бъде най-добре представена и идентифицирана чрез общо и консолидирано възплъщение на ЕС в световен мащаб, което да надхвърля имиджа на различните отделни култури на държавите – членки на ЕС, или на съвкупност от тези култури;
7. приветства създаването на координационни звена в делегациите на ЕС, развитието на Платформата за културни отношения и съвместното изпълнение на програми, които позволяват на културните дейци и заинтересованите страни от публичния сектор да развиват иновативни идеи и конкретни проекти, да финансират културните взаимоотношения и да подпомагат мрежите, както и да споделят експертни познания и най-добри практики;

8. призовава ЕСВД и Комисията да засилят сътрудничеството между ЕС и трети държави с цел опазване на културното наследство и борба с незаконния трафик, грабежа и унищожаването на културни ценности; настоятелно призовава ЕСВД и Комисията да подкрепят действията на държавите членки за връщане на откраднати или заграбени културни артефакти по целия свят в техните държави на произход или на бившите им собственици по начин, възприемащ подход, основан на доказателства и взаимно разбирателство; призовава третите държави да зачитат изцяло историческия и културния характер на културните паметници и символи, особено обектите от Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО;
9. настоятелно призовава Съвета, Комисията и ЕСВД да подобрят защитата на културното наследство в зоните на конфликт, например чрез предоставяне на спешна подкрепа за неговото опазване и като обмислят въвеждането на целенасочени санкции срещу лицата и образуванията, отговорни за унищожаването или вандализирането, трафика или фалшифицирането на културното наследство, като важна стъпка към установяването на възпиращ ефект и гарантирането на отговорност за такива действия; призовава за включване на опазването на културното наследство в мисиите и операциите на ЕС по линия на общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) чрез предоставяне на помощ и обучение на местните партньори за справяне с предизвикателствата в областта на сигурността, засягащи културното наследство;
10. подчертава значението на интегрирането на защитата на културното наследство в различните фази на конфликтите; призовава за по-систематично включване на културните дейци в съвместни анализи на конфликти за държави, които са изложени на риск или са изправени пред конфликти или нестабилност; призовава за по-силен акцент върху защитата и опазването на културното наследство във всички многостранни форуми, включително след конфликти и кризи, тъй като то може да спомогне за опазване на идентичността, развитие на взаимно разбирателство и полагане на основите за устойчиво възстановяване, помирение и траен мир в следконфликтна среда;
11. подчертава потенциала на международните културни отношения на ЕС за борба срещу дезинформацията в трети държави и чуждестранната намеса, насочена към ЕС, както и срещу враждебните послания срещу ЕС в нелиберални и авторитарни режими; призовава ЕСВД да анализира разпространението и влиянието на злонамерени държавни участници в европейските международни културни отношения, в които участва ЕС;
12. припомня например опитите на Китай да упражни натиск и цензура по отношения на музея на Нант във връзка с изложба, посветена на Чингис хан, първоначално планирана за 2020 г., или ролята на институтите „Конфуций“, които предоставят възможност на Китай да упражнява строг контрол върху всички свързани с Китай теми в областта на научните изследвания и преподаването, което представлява нарушение на конституционната защита на академичната свобода и автономия;
13. осъжда умишленото унищожаване на културни обекти в Украйна в резултат на непровокирана и незаконна руска агресивна война; приветства усилията на

доброволците, музейните куратори и културните дейци в Украйна, както и в държавите – членки на ЕС, за спасяване и защита на произведения на изкуството и артефакти, принадлежащи на Украйна; призовава ЕС и неговите държави членки да подкрепят тези усилия за опазване и възстановяване на разрушени или повредени културни забележителности и да работят в сътрудничество с международните институции за оказване на натиск върху Русия да върне откраднатите артефакти от Украйна;

14. решително осъжда продължаващата политика на Азербайджан за заличаване и отричане на арменското културно наследство във и около Нагорни Карабах в нарушение на международното право и решението на Международния съд от 7 декември 2021 г.; осъжда освен това подновената агресия на Азербайджан срещу Армения, която допълнително застрашава арменското културно наследство; призовава ЕС да окаже активно натиск върху Азербайджан за прекратяване на военните действия и да участва в усилията за опазване на изложеното на риск културно наследство в Нагорни Карабах, по-специално чрез разгръщане на механизми за улесняване на мисията на ЮНЕСКО за установяване на фактите;
15. призовава турските органи да зачитат изцяло историческия и културния характер на културните и религиозните паметници и символи, особено обектите от Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО; призовава Турция да спазва изцяло международното си задължение за защита на паметниците с алевитски, християнски, арменски, понтийски и еврейски произход;
16. подчертава необходимостта ЕС да присъства пълноценно на културни прояви в целия свят, особено такива, които са в световен мащаб, като например Световното изложение; призовава да бъде дадена възможността на ЕС да бъде домакин на Световно изложение, което би могло да се проведе в различни държави – членки на ЕС;
17. подчертава необходимостта от засилване на сътрудничеството в областта на международните културни отношения между Комисията и ЕСВД с EUNIC, както и с единомислещи партньори и международни организации като ЮНЕСКО, например чрез отпускане на допълнителни финансови ресурси; подчертава необходимостта ЕС да се съсредоточи по-специално върху международните културни отношения с Африка и Латинска Америка и Карибския басейн, както и със Западните Балкани и източното и южното съседство на ЕС, без да пренебрегва други партньори;
18. призовава ЕСВД и Комисията да засилят допълнително ролята на делегациите на ЕС в международните културни отношения на ЕС и нейните фокусни точки с цел по-добро координиране на културните дейности и сътрудничество на ЕС в държавите партньори, включително чрез заделяне на необходимите ресурси, чрез повишаване на специфичните умения на координационните центрове, необходими за изпълнение на техните задължения на най-високо равнище, и чрез разработване на индивидуален списък с дейности и програми в областта на международните културни отношения, които делегациите на ЕС да изпълняват с

подходящи ресурси;

19. призовава за разработване на стратегии за отношенията на делегациите на ЕС и на други участници от ЕС, включително EUNIC, с трети държави и международни организации, като ЮНЕСКО, Съвета на Европа, Интерпол, Световната митническа организация и Международния съвет на музеите, които да се основават на международните културни отношения; призовава тези стратегии да обхванат европейското културно многообразие, включително регионалните езици, и да включват действия за насърчаване на зачитането на малцинствата и културното многообразие в световен мащаб;
20. призовава ЕС, чрез своите инструменти в образователни програми в държавите партньори, да инвестира в и да си сътрудничи с младежки организации и образователни институции във връзка с повишаване на осведомеността и развиване на необходимите умения и знания за опазване на културното наследство;
21. призовава за разпределяне на необходимите бюджетни и човешки ресурси за международните културни отношения и културната дипломация на ЕС, за да се засилят действията на ЕС в това отношение, призовава за засилване на културното сътрудничество с местните участници, включително местните публични институции, организациите на гражданското общество и академичните среди в трети държави;
22. призовава ЕСВД и Комисията да разгледат възможността за въвеждане на специална глава за международните културни отношения в Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество – Глобална Европа, като част от междинната оценка на инструмента, включително по отношение на възстановяването, опазването, реставрацията и популяризирането на европейското културно наследство и продължаването на програмите за културен обмен между ЕС и трети държави в ситуации на конфликт;
23. призовава Комисията да засили допълнително международното измерение на програмите на ЕС („Еразъм“, „Хоризонт“, специфични програми за делегиране, програми за обмен и програмата за глобално лидерство), да предостави подходящи финансови ресурси и да насърчават творческите резиденции в ЕС; призовава за задълбочаване на сътрудничеството в областта на културните програми с единомислещи партньори, като например Съвета на Европа и неговото разширено частично споразумение относно културните маршрути, с цел укрепване на културните отношения с трети държави и насърчаване на културното многообразие и межкултурния диалог; във връзка с това припомня решаващата роля на програмите на ЕС в областта на културата като ключови елементи в борбата с дезинформацията и чуждестранната намеса в трети държави;
24. призовава за актуализиране на съвместното съобщение от 2016 г., озаглавено „Към стратегия на ЕС за международните културни отношения“, с цел установяване на съгласувано постоянно структурно и институционално измерение на ЕС и разработване и прилагане на всеобхватна дългосрочна стратегия, която да

бъде постоянно и хоризонтално интегрирана в инструментариума на ЕС за външна дейност;

25. призовава за разработване на собствен автономен инструментариум за международни културни отношения и културна дипломация на ЕС, който да черпи от опита и партньорството на EUNIC и културните институти на държавите членки в чужбина, с действия в областта на културната дипломация и международни културни отношения, фокусирани върху събития, организирани в рамките на културно сътрудничество и съвместно създаване, с активното участие на гражданското общество и секторите на културата в обществата на трети държави;
26. подчертава, че този инструментариум може да спомогне за популяризирането на европейската култура и начин на живот и да предоставя помощ от ЕС за изграждане на технически и материален капацитет, както и финансова подкрепа за секторите на културата, творчеството и иновациите в гражданското общество на трети държави; подчертава, че този инструментариум следва да включва опазването на културното наследство във външната дейност на ЕС, включително защитата на културното наследство на малцинствата, насърчаването на межкултурния диалог и устойчивото териториално развитие на по-малко известни културни туристически дестинации чрез създаване на инициатива „100 туристически обекта на ЕС“ със 100 представляващи интерес места от всички държави членки, както и че инструментариумът следва да насърчава мобилността на хората на изкуството и специалистите в областта на културата между ЕС и трети държави.

ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ПРИЕМАНЕТО В ПОДПОМАГАЩАТА КОМИСИЯ

Дата на приемане	13.10.2022
Резултат от окончателното гласуване	+: 56 -: 3 0: 2
Членове, присъствали на окончателното гласуване	Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Katalin Cseh, Anna Fotyga, Michael Gahler, Bernard Guetta, Sandra Kalniete, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, Miriam Lexmann, Leopoldo López Gil, Jaak Madison, Claudiu Manda, Lukas Mandl, Thierry Mariani, Pedro Marques, Marisa Matias, Sven Mikser, Matjaž Nemec, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Manu Pineda, Giuliano Pisapia, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Jacek Saryusz-Wolski, Mounir Satouri, Dominik Tarczyński, Dragos Tudorache, Hilde Vautmans, Harald Vilimsky, Viola von Cramon-Taubadel, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Željana Zovko
Заместници, присъствали на окончателното гласуване	Markéta Gregorová, Christophe Grudler, Evin Incir, Manolis Kefalogiannis, Arba Kokalari, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, Sergey Lagodinsky, Pierfrancesco Majorino, Juozas Olekas, Tom Vandenkendelaere, Mick Wallace
Заместници (чл. 209, пар. 7), присъствали на окончателното гласуване	Asim Ademov, Bas Eickhout, Andrzej Halicki, Javier Moreno Sánchez, Piernicola Pedicini, Ramona Strugariu, Miguel Urbán Crespo, Juan Ignacio Zoido Álvarez

ПОИМЕННО ОКОНЧАТЕЛНО ГЛАСУВАНЕ В ПОДПОМАГАЩАТА КОМИСИЯ

56	+
ECR	Anna Fotyga, Jacek Saryusz-Wolski, Dominik Tarczyński, Witold Jan Waszczykowski
NI	Fabio Massimo Castaldo
PPE	Asim Ademov, Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Michael Gahler, Andrzej Halicki, Sandra Kalniete, Manolis Kefalogiannis, Arba Kokalari, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, Miriam Lexmann, Leopoldo López Gil, Lukas Mandl, Tom Vandenkendelaere, Isabel Wiseler-Lima, Juan Ignacio Zoido Álvarez, Željana Zovko
RENEW	Petras Auštrevičius, Katalin Cseh, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, Ramona Strugariu, Dragoș Tudorache, Hilde Vautmans
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Evin Incir, Dietmar Köster, Pierfrancesco Majorino, Claudiu Manda, Pedro Marques, Sven Mikser, Javier Moreno Sánchez, Matjaž Nemeč, Juozas Olekas, Tonino Picula, Giuliano Pisapia, Thijs Reuten, Isabel Santos, Nacho Sánchez Amor
THE LEFT	Marisa Matias, Manu Pineda, Miguel Urbán Crespo, Mick Wallace
VERTS/ALE	Bas Eickhout, Markéta Gregorová, Sergey Lagodinsky, Piernicola Pedicini, Mounir Satouri, Viola von Cramon-Taubadel

3	-
NI	Kostas Papadakis
ECR	Charlie Weimers
ID	Thierry Mariani

2	0
ID	Jaak Madison, Harald Vilimsky

Легенда на използваните знаци:

+ : „за“

- : „против“

0 : „въздържал се“